

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

на тему: **Лінгвофілософія: сучасний стан та перспективи розвитку**

Студентки групи МЛа07-20
факультету германської філології і перекладу
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія
Пасічник Катерини Ігорівни

Науковий керівник:
кандидат філософських наук,
доцент Комісар Людмила Петрівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЛІНГВІСТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ НАПРЯМ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОВИ ЯК ФЕНОМЕНУ	5
<i>1.1 Історія розвитку лінгвофілософії.....</i>	<i>5</i>
<i>1.2 Сучасні лінгвофілософські концепції</i>	<i>9</i>
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	12
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА ЛІНГВОФІЛОСОФІЯ В СУЧАСНИХ ГЕНДЕРНИХ СТУДІЯХ.....	13
<i>2.1 Вплив мови на формування стереотипів та поглядів на гендер</i>	<i>13</i>
<i>2.2 Концепт гендеру в перспективах розвитку лінгвофілософії</i>	<i>15</i>
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	20
ВИСНОВКИ	22
ДОДАТОК.....	26

ВСТУП

Одним із основних завдань, які сьогодні розглядаються провідними лінгвістами й філософами, є сприйняття навколишнього світу людиною через призму мови.

Адже мова є не лише засобом комунікації, але й відображає наше сприйняття реальності, формує культурні цінності та втілює історичне минуле народу.

Лінгвофілософія досліджує взаємозв'язок між мовою, мисленням, культурою та їх вплив на формування суспільства. Вона вивчає, як мова відтворює наше розуміння світу, її вплив на усвідомлення мовцями гендерних ролей, моральних норм та інших культурних аспектів.

Основні ідеї лінгвофілософії полягають у дослідженнях співвідношення між мовою, буттям і мисленням. І саме у визначенні перспективи цих концепцій та у їхній прагматичності полягає **актуальність** цієї роботи, адже лінгвофілософія як наука досі розвивається.

Наукова новизна полягає у самостійному розкритті теми перспектив лінгвофілософії та впливу мови на формування гендерних стереотипів.

Мета дослідження полягає у цілісному розкритті даної теми через комплексне опрацювання належних англомовних та україномовних матеріалів.

Завданнями дослідження є:

- 1) визначити основні етапи формування лінгвофілософії як науки;
- 2) з'ясувати сучасний стан філософії мови;
- 3) охарактеризувати основні концепції лінгвістичної філософії;
- 4) визначити вплив мови на формування гендерних стереотипів;
- 5) сформулювати перспективи лінгвофілософії як науки.

Об'єктом дослідження є лінгвістична філософія як особливий напрям аналітичних досліджень.

Предмет дослідження є основні концепції лінгвофілософії крізь призму перспектив її розвитку.

Методи дослідження: узагальнення, аналіз та синтез, описовий, порівняльний.

Структурно робота складається із вступу, двох розділів, висновків, резюме англійською мовою та списку використаної літератури. Загальний обсяг курсової роботи – 26 сторінок, з яких – 21 сторінка основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ЛІНГВІСТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ НАПРЯМ АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОВИ ЯК ФЕНОМЕНУ

1.1 Історія розвитку лінгвофілософії

У першій половині ХХ століття у зв'язку з виникненням нових філософських проблем, почали зароджуватись відповідно й нові дослідницькі напрямки філософії, що стали фундаментальними для подальшого розвитку науки.

Одним із найважливіших напрямів, що зародились, була філософія мови. Це було зумовлено прагненням переглянути загальні підходи та принципи дослідження мови, визначитись стосовно її ролі в житті людини, соціумі та культурі.

У ході досліджень, науковці дійшли до думки, що мова не просто слугує для вираження готових думок або відображення предметного світу, але й впливає на те, як ми бачимо світ, формує наші ідеї та поняття. Серль писав: «Ми використовуємо мову для вираження думок та переконань, і це впливає на те, у що ми віримо та як мислимо» (Searle, 2003: 3)

Зародження лінгвофілософії як науки відбулось з появи аналітичної філософії, що мала на меті розв'язання філософських проблем через аналіз мови та логіки. Представники аналітичної філософії прагнули дослідити мовні засоби, за допомогою яких зафіксовано відношення між людиною і навколишнім світом.

Аналітична філософія охоплює два найважливіших та найвпливовіших напрями: логічний позитивізм та лінгвістичну філософію.

Логічний позитивізм або ранній неопозитивізм як напрям почав формуватися в кінці 1920-х років, орієнтувався на логіку та науку.

Його започаткував так званий «Віденський гурток» – група вчених-математиків і філософів, які зневажали метафізику та вважали її шкідливою

для науки, засуджуючи теорії Арістотеля про субстанційну форму та еволюційну концепцію Анрі Бергсона про «життєве поривання». Натомість їхньою головною метою було створити надійнішу основу для науки (ОУА, 2020).

На початку ХХ ст. заснування спеціальної й загальної теорії відносності, квантової механіки ініціювало суттєве переосмислення методологій природничих наук, закономірностей їх розвитку, спеціальних методів пізнання (А. Ейнштейн, Н. Бор, М. Борн, В. Гейзенберг та ін.). З цього приводу у праці «Філософія: теоретичний курс» Я.В. Шрамка зазначено: «значний вплив на формування методології природничого пізнання мало становлення аналітичної філософії та неопозитивізму» (Шрамко та ін., 2021: 105).

Логічний позитивізм, в сутності, «становить собою погляд, згідно з яким кожна істинна проблема може бути вирішена науковим шляхом і усі можливі ненаукові шляхи пізнання Всесвіту – безглузді» (Priest, 1991: 16).

Тобто у позитивістській логіці відкидалась віра у надприродне чи у традиції метафізики, а натомість нормою визнавалось лише наукове знання. «Єдиними осмисленими висловлюваннями логічні позитивісти вважали емпіричні висловлювання та тавтології, і звертались до штучних мов для виправлення неточностей і двозначностей «неідеальної» повсякденної мови» (Фолмер, 1975: 20).

Для відкидання всього безглузлого від осмисленого використовувався принцип верифікації. Він припускав, що «деяке судження є істинним, лише якщо є чи могла б бути певна маніпуляція для встановлення його істинності чи хибності» (Фолмер, 1975: 23). Тобто логічні позитивісти стверджували, що лише перевірені емпіричним шляхом факти можуть вважатися істинними.

Застосовуючи принцип верифікації, логічні позитивісти сподівалися «науково вирішити всі «справжні» філософські проблеми. Безглуздий залишок псевдопроблем можна було спокійно проігнорувати» (Priest, 1991: 17).

Також логічні позитивісти розділили речення на дві категорії: аналітичні (що випливають з логіки та мови) та синтетичні (що можуть бути верифіковані або спростовані дослідженням).

Таким чином висловлювання є аналітичним тоді, коли його заперечення логічно випливає з визначень, що входять до його понять. Натомість «висловлювання є синтетичним тоді, коли воно не є аналітичним, тобто коли воно може бути верифіковане або спростоване дослідженням» (Фолмер, 1975: 24).

На відміну від логічного позитивізму, «лінгвістична філософія – це погляд, згідно з яким філософські проблеми, подібні до проблеми свідомості й тіла, виникають внаслідок неправильного вживання повсякденної, ненаукової мови» (Priest, 1991: 18).

Найчастіше зародження та розвиток лінгвістичної філософії пов'язують з іменами Фреге, Рассела, Вітгенштейна та Куайна, які поширювали свої ідеї в першій половині 20 століття.

Якщо логічні позитивісти намагались довести, що лише штучна мова можлива в науці, то прихильники лінгвістичної філософії працювали над усуненням усіх можливих конфліктів неправильного її вживання.

Одним із найважливіших філософів, що зробили значний внесок у лінгвофілософію був так званий «пізній» Людвіг Вітгенштейн, який, «під впливом тогочасних науковців, був вимушений переглянути свою ідею, опубліковані в «Логіко-філософському трактаті» і обґрунтував принципово відмінну від попередньої філософську концепцію. Наприклад, розглянув значення висловлювання на основі поведінки особи, яка їх вимовляє, що значно наблизило його до вивчення природної мови» (Синиця, 2014: 12).

Іншим визначним науковцем був Рудольф Карнап, який запровадив поняття синтаксису мови та побудував формальну систему для її аналізу. Він працював над проблемою філософської семантики та логіки у своїй книзі «The Logical Syntax of Language» (Синиця, 2014: 11).

Проте згодом, розвиваючи власні семантичні ідеї, зрозумів, що «аналіз мови не може бути адекватно проведений лише на рівнях синтаксису та семантики» (Синиця, 2014: 11).

Вище зазначені філософи працювали в межах формальної аналітичної філософії, проте наступні покоління філософів, зокрема Річард Рорті та Дональд Девідсон, видозмінили основні ідеї формалістського підходу попередників та зосередилися на вивченні живої мови та її ролі у спілкуванні та взаємодії зі світом (Радченко, 2011).

Сучасна лінгвістична філософія відрізняється від своїх попередніх концепцій, що відбулось поступово, під впливом окремих науковців, яким вдалось проаналізувати природну мову, семантичні особливості якої були не недосконалыми, а такими, можливості яких ще потрібно з'ясувати.

1.2 Сучасні лінгвофілософські концепції

На основі досягнень своїх попередників, почали розвивати інші лінгвофілософські ідеї та теорії сучасні науковці.

Протягом ХХ ст. відбувся так званий «лінгвістичний поворот» (linguistic turn), до якого були концептуально причетні численні філософи. Цей поворот був зумовлений усвідомленням того, що «мова є універсальним засобом розуміння світу, і саме її вивчення може знайти підхід до всіх інших філософських дисциплін» (Kempson, 2012: 19).

Згідно з «Літературознавчою енциклопедією», «концепція лінгвістичного повороту запропонувала перенести увагу філософії з класичної метафізики з картезіанським cogito (мислю) до альтернативного некласичного світосприйняття. Пріоритету надавали не репрезентативній, а комунікативній мовній діяльності, поза особистісній мовній грі, що формувала картину світу, яка передує індивідуальній свідомості» (Ковалів, 2007: 558).

В основі цієї різкої зміни попередніх традицій філософії був загальний відхід від ідей, що сформувались у філософії XVII століття – віра в розум і досвід; натомість філософи почали більше концентруватись на словах, реченнях та їх значеннях (Koopman, 2011).

Концепцію у своїх роботах популяризував Річард Рорті у 1967 році. Він писав: «Лінгвістичний поворот розпочався як спроба створити непсихологічний емпіризм шляхом перефразування філософських питань як питань логіки» (Rorty, 1997: 257).

Однією з найвідоміших сучасних концепцій, над якою плідно працюють лінгвістичні філософи – постмодерністська лінгвофілософія.

Новітнє визначення постмодернізму артикулює дослідник М. Можейко: «Постмодернізм – це поняття, що використовується сучасною філософською рефлексією для позначення характерного культури сьогодення типу філософування, що змістовно-аксіологічно дистанціюється від класичної

та неklasичної традиції та конституює себе як постсучасна, тобто постнеklasична філософія» (Радченко, 2011: 13).

Постмодерністські філософи заявили, що мова є соціальним та культурним продуктом, і вона впливає не тільки на наше сприйняття світу, але й на соціальні та культурні ситуації, у яких ми перебуваємо. А з цього випливає, що мова є засобом підтримки та розвитку панівних соціальних культур та норм, таким чином також володіє здатністю їх змінювати або навіть руйнувати.

У своїй «Філософії постмодерну» Радченко О. Б. зазначає: «Осередком постмодерністського філософування є мова як середовище взаємодії суб'єкта й об'єкта» (Радченко, 2011: 27).

Французький філософ Мішель Фуко вважав, що мова та знання напряду пов'язані з соціальним та історичним фоном нації, і тому не можуть бути розглянуті окремо від неї. Він писав, що «у будь-якому випадку сенс слів належить лише уявленню кожного індивіда, і, хоч би скільки він приймався всіма, немає іншого існування, крім як у мисленні індивідів, взятих поодиноці» (Foucault, 1966:115).

Ще однією концепцією, що розвивається в сучасному світі, є когнітивна лінгвістика, яка «прийшла на зміну структуралізму та відкинула ідею існування мови лише в контексті системи правил, а натомість розглядає її у зв'язку з людиною, без якої виникнення й функціонування цієї системи було б неможливим» (Кочерган, 2010: 12).

Когнітивна лінгвістика як мовознавчий напрям почав зароджуватись наприкінці ХХ століття, але ще задовго до того були спроби розглянути її основний предмет – способи ментальної репрезентації знань за допомогою мови. Ще з Античності філософи почали задумуватись про вплив мови в людському дослідженні буття. Проте найактивніший період дослідження цього впливу почався з таких науковців, як Дж. Лакофф, А. Вежбицька, Р. Дірвен, та інші.

Метою когнітивної лінгвістики є вивчення того, як люди сприймають, обробляють та виражають інформацію за допомогою мови; вона відстежує, як різні когнітивні процеси (мислення, уява, сприйняття) пов'язані з мовленням.

З цього приводу Ковбасюк Л.А та Романова Н.В. у своїй роботі «Сучасні лінгвістичні теорії» писали: «Результатом виникнення когнітивної лінгвістики стало введення у науковий обіг термінів «концепт», «концептуальний аналіз», «концептуальна семантика», «концептуальна картина світу»» (Ковбасюк, Романова, 2008: 12).

Ще одним напрямом сучасної лінгвофілософії є комунікативна лінгвістика, що сформувалась у другій половині ХХ ст. і вивчає мову живого спілкування, залежно від різних соціальних, культурних, об'єктивних (зовнішніх) та суб'єктивних (внутрішніх) умов.

Проблеми, які розглядає комунікативна лінгвістика – «питання про загальні закони комунікації, структуру мови (мовного коду), взаємодії мовних та позамовних засобів комунікації, методи дослідження мови і засоби інших семіотичних систем у процесах комунікації» (Бацевич, 2004: 8).

Як результат детальнішого вивчення природної мови в 60-70 рр. ХХ ст., науковці почали більше фокусуватись на прагматичних чинниках мови, що отримало назву «прагматичний поворот». Науковці цього напрямку досліджували акти мовлення, започаткували теорію дискурсу, імплікатури та засобів впливу мовлення на людейтощо.

Отже, сучасна лінгвофілософія розвивається у багатьох напрямках, та поєднує в собі різноманітні підходи та концепції. Усі вони вивчають мову, її значення та вплив на сучасну культуру чи історію попередників. Кожен з вищезазначених напрямів допомагає краще зрозуміти природу мови та її взаємодію з численними аспектами людського буття.

Висновки до розділу 1

Лінгвофілософія є важливою дисципліною, яка поєднує в собі мовознавство та філософію. Предметом дослідження лінгвофілософії є мова, її роль в житті людини, соціумі та культурі. Розвиток лінгвофілософії пов'язують з аналітичною філософією та позитивізмом, як напрямком, що застосовував логічний аналіз мови. Серед визначних філософів, що працювали над розвитком лінгвофілософії є Людвіг Вітгенштейн, Рудольф Карнап, Річард Рорті та інші.

На нашу думку, у сучасній лінгвофілософії виділяють різні напрямки, які пропонують власні теоретичні рамки та підходи до вивчення мови як філософського об'єкта. Розглянуті в розділі когнітивна, комунікативна та постмодерністська лінгвістика осереджуються на аналізі мови в різних її аспектах у відношенні до людини. Когнітивна лінгвістика вивчає взаємодію між мовленням та такими когнітивними процесами як уява та мислення. Комунікативна лінгвістика вивчає природне мовлення, а постмодерністська – мову як середовище взаємодії суб'єкта й об'єкта.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА ЛІНГВОФІЛОСОФІЯ В СУЧАСНИХ ГЕНДЕРНИХ СТУДІЯХ

2.1 *Вплив мови на формування стереотипів та поглядів на гендер*

Однією з головних проблем лінгвофілософії є дослідження того, як мова впливає на наші погляди та уявлення про світ, включаючи стереотипи та упередження, що пов'язані з гендером. Згідно з «Філософським енциклопедичним словником»: «Гендер – поняття, яке використовується для визначення соціокультурної форми існування статей: чоловік та жінка виступають не як природні визначення, а як соціокультурні феномени» (Шинкарук, 2002: 111).

Таким чином, лінгвофілософія досліджує, як мова формує та відображає соціальні стереотипи та ролі, що можуть впливати на наші уявлення про гендерну ідентичність та соціальну поведінку.

Мова може викликати чи підтримувати гендерні стереотипи, що стосуються ролей, які відведені жінкам та чоловікам. Наприклад, у підручнику «Gender and Language: Theory and Practice» висувається ідея про те, що мова є соціально-культурним явищем, яке відображає гендерні стереотипи та нерівності в суспільстві. Авторка книги, доктор філософії Лія Літосселіті вказує на те, що «гендерні стереотипи відображаються в мовній практиці через вживання певних слів, граматичних форм та мовних конструкцій» (Litosseliti, 2006: 7).

Наприклад, у французькій мові існують форми звертання, що відрізняються за статевою приналежністю. Тому слово «mademoiselle» використовується для звертання до не подружніх жінок. Звертання «madame» можна використовувати як для заміжніх, так і для незаміжніх, що вказує на яскраві стереотипні уявлення про жінок. А саме, що статус жінки залежить від того, чи вона заміжня. Натомість для чоловіків використовується універсальне «monsieur», незалежно від їхнього сімейного стану – тобто

статус чоловіка з ним не пов'язаний, і поважне ставлення до них зумовлюється автоматично.

Таким чином, мова відіграє велике значення у передачі, інтерпретації та репрезентації гендеру. Століттями у людей склалися стереотипні уявлення про образ чоловіка та жінки, які досі поширюються на всіх представників тієї чи іншої статі, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей та віку. Ці стереотипи стосуються як особистісних рис чоловіків і жінок, так і особливостей їх поведінки.

2.2 Концепт гендеру в перспективах розвитку лінгвофілософії

Для того, щоб визначити стереотипні уявлення про жінок та чоловіків в україномовному суспільстві було проведене анонімне онлайн-опитування серед осіб віком від 19-30 років, головним завданням якого було визначити найбільш поширені стереотипні судження про гендер.

Було запропоновано декілька запитань, серед яких:

«Які властивості ви вважаєте типовими для чоловіків / жінок?»

І серед очевидних стереотипних рис характеру були обрані такі:

Рисунок 1. Властивості, типові для чоловіків

Рисунок 2. Властивості, типові для жінок

Таким чином, 24% опитуваних обрали амбіційність та домінування, 17% – хоробрість та раціональність, як прихожі чоловікам властивості. А для жінок, згідно з опитаною аудиторією, найбільш властивими є емоційність (23%), скромність (18%), відданість (18%) та ніжність (16%).

Наприклад, в опитуванні зазначено, що амбіційність та домінування сприймаються як прихожі чоловікам властивості, тоді як емоційність, скромність, відданість та ніжність сприймаються як прихожі жінкам властивості. Ці уявлення впливають на те, як ми сприймаємо і розуміємо ролі гендеру у суспільстві.

Щобільше, приписування певній статі стереотипні риси характеру може впливати на те, як ми оцінюємо поведінку людей та їхні звички чи індивідуальні особливості. Наприклад, можна простежити тенденцію, де жінок, що проявляються як справжні лідери й показують свої амбіції, називають «занадто агресивними», «менш жіночними» або «справжніми чоловіками». Натомість останніх засуджують за емоційну вразливість або за те, що займаються «жіночими справами» – доглядають за домом, ідуть в декрет або обирають професію у сфері моди. І тоді їх сприймають як

«слабких» або тих, що «поводяться як дівчата». Такі судження обмежують можливості людей бути тими, ким їм хочеться, а не тими, ким потрібно.

Якщо думати про всіх жінок як про ніжних і емоційних, їм нав'язуватимуть ролі матері чи доглядальниці, але ніяк не серйозніші справи пов'язані з науковою роботою чи політикою. З іншого боку, якщо вважати, що всі чоловіки є амбіційними та доміантними, вони матимуть вищі стандарти в лідерстві та управлінні, а жінки можуть розглядатися як менш придатні для таких ролей. Це призводить до дискримінації на робочому місці та в інших соціальних ситуаціях.

Довести це можна проаналізувавши наступне питання в опитуванні про роль жінки й чоловіка в соціумі та вдома.

89% учасників опитування обрали суто «жіночими» професіями вчителювання та медицину; серед чоловіків варіант «лікар» також став популярним (68%), як і варіанти «програміст» (82%) та «інженер» (84,8%). А серед професій, які є більш прихожими для жінок, останні не набрали більшість голосів (лише 28% та 30,5% відповідно), що пов'язано з відомим стереотипом про те, що жінки не здатні зрозуміти складні матерії математики та програмування.

Серед опитуваних була поширена думка, що хатні обов'язки потрібно розділяти порівну, проте жінка все ж повинна більше слідкувати за домом, а чоловік – приносити кошти в сім'ю.

Хоча й багато жінок не мають дітей у наш час, а ті, що мають, працюють так саме як і чоловіки, які давно вже не мисливці й воїни, як і не єдині годувальники в сім'ї.

Згідно з «Основами теорії гендеру»: «На індивідуальному рівні традиційні гендерно-рольові стереотипи обмежують розвиток особистості, можливості самореалізації, вибору моделей та манер поведінки, видів професійної діяльності, кар'єрного просування; безпідставно, якщо не вважати підставою стать, звужують або розширюють економічні, політичні та соціальні можливості людини» (Агеева, 2004: 170).

Стереотипи, які існують у нашому суспільстві відображаються у мові, як у соціальній конструкції.

Одне із питань, яке було надане аудиторії, полягало у тому, щоб розповісти, як вони звертаються до своїх знайомих жінок та чоловіків. Серед запропонованих результатів я виділила найпоширеніші для обох статей:

1) «Зайчєня», «сонєчко», «киця», «коханнє / коханнєчко», «принцєса», «малєнька» – пєстливї, нїжнї слова. Бїльша частина вказаних звертань до жїночої статї виглядали саме так.

2) «Подружка», «колежанка», «панї», на ім'я – найбільш уживанї нейтральнї звертання до жїнок серед опитуваних.

3) У той час серед звертань до чоловіків рїзноманїття не було – бїльшїсть написали, що звертаються до знайомих, уживаючи їхнї прїзвища, клички, або слєнговї «бро», «братан», «чувачє».

Самє у цьому питаннї, де в опитуваних не було варїантїв вибору, а лишє власнї вїдповїдї, можна побачити яскравий приклад уживання певних слїв, якї вїдтворюють гєндєрнї стереотипи.

Пєстливї прїзвиська, що вживаються до жїнок, певним чином «додають» до стереотипїв про жїночу пїдлеглїсть, нїжнїсть та свого роду пасивнїсть. Вони мають нїжний та лагїдний вїдтїнок і створюють уявлєння про жїнок як бїльш вразливих, тих, що потребують опїки та захисту. Начє дитина чи домашнє тваринка.

З їншого боку, використання прїзвиськ до чоловікїв може бути пов'язанозї стереотипами про чоловічу агресивнїсть та доманантнїсть.

«Бро», «братан» – цї звертання мають сильний їнтонанцїйний характер і вїдтворюють уявлєння про те, що чоловікї – цє така собї «скєля», яка нїколи не плачє та спроможна захистити себе. Вони створюють уявлєння про чоловікїв як справжнїх лїдерїв.

Врєштї рєшт, важливо вказати, що уживання вищєв казаних лексичних одиниць не є унївєрсальним і закономірним, та перш за все повинєн братись до уваги культурний контекст та їндивїдуальнє сприйняттє мовцє. Однак

подібні лексичні вирази посилюють гендерні стереотипи, що вже існують у суспільстві та впливають на сприйняття ролей гендеру в ньому.

Лінгвофілософія у даному контексті виконує роль критичного інструменту, який допомагає аналізувати мовні практики та їх вплив на формування гендерних стереотипів. І це дає можливість наблизити нас до розвитку більш рівноправного та вільного від упереджень суспільства.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було розглянуто приклади гендерних стереотипів. Також було зроблено висновок, що мова має значний вплив на їх формування. Це можна прослідкувати у вживанні певних лексичних одиниць.

Було виявлено, що серед учасників опитування поширені пестливі прізвиська та звертання у відношенні до жінок, та більш серйозні та різкі звертання до чоловіків, що сприяє утвердженню гендерних ролей і стереотипів про жіночу «ніжність» та чоловічу «домінантність».

Крім того, серед наданих на вибір професій прихожих жінкам та чоловікам більшість голосів набрали:

- *Для жінок:* вчителювання та медицина – 89%;
- *Для чоловіків:* програмування – 82% та інженерія – 84,8%.

З чого було зроблено висновок, що вивчення впливу мови на гендерні стереотипи, зокрема в контексті професійного вибору, дає можливість проаналізувати, як мовні структури та звернення відтворюють і зміцнюють чинні стереотипи, впливаючи на сприйняття гендерних ролей у суспільстві.

Із запропонованих в опитуванні рис характеру, були отримані такі результати:

- *Притаманні чоловікам якості:*
 - 24% – амбіційність;
 - 24% – домінування;
 - 17% – хоробрість;
- *Притаманні жінкам якості:*
 - 23% – емоційність;
 - 18% – скромність;
 - 18% – відданість;
 - 16% – ніжність;

На нашу думку, аналіз стереотипно притаманних жінкам і чоловікам рис характеру, які відображаються у мовному вживанні, розкриває, як мовні структури посилюють та утверджують стереотипи про ролі та властивості статі у суспільстві, що може призвести до хибних суджень та оцінок, а також дискримінації за статевою приналежністю.

ВИСНОВКИ

У курсовій роботі досліджено лінгвофілософію як актуальну течію, та визначено її основні етапи формування як науки. Доведено, що лінгвофілософія історично пов'язана з аналітичною філософією та позитивізмом, проте в сучасних дослідженнях науковці відійшли від попередньо логічного аналізу мови. Проаналізовано, що у ХХ ст. відбувся «лінгвістичний поворот», який змістив акцент з формальної мови на більш природну комунікативну мовну діяльність, що дало початок розвитку інших лінгвістичних концепцій, таких як когнітивна, комунікативна та постмодерністська лінгвістика.

Результати нашого дослідження дозволяють стверджувати, що вивчення впливу мови на суспільство та людську свідомість, зокрема в контексті гендерних стереотипів, дозволяє проаналізувати, як мовні структури відтворюють та утверджують стереотипи, та як вони впливають на сприйняття гендерних ролей у суспільстві.

Отже, підсумуємо. Лінгвофілософія має значний потенціал для вивчення взаємозв'язку між мовою та філософією, особливо в напрямку вивчення впливу мови на суспільство та людську психологію. Напрямки досліджень, над якими працюють сучасні мовознавці та філософи можуть допомогти розкрити природу мови, її концептуальні зв'язки, а також зрозуміти їх філософське значення.

Вивчення ж практичного впливу мови на гендерні стереотипи, а отже, – і на сучасне суспільство та культуру в цілому, – є одним з найактуальніших напрямків, який вимагає подальших досліджень, адже це надасть змогу знайти шляхи для боротьби з гендерними стереотипами та дискримінацією.

SUMMARY

Linguistic philosophy is a relevant field in the modern academic space that is currently exploring the connections between language, consciousness, culture, and other aspects of human life. Determining the influence of natural, "living" language on the society is crucial for its development in general, and for the further investigation and addressing the problems that appear within it in particular.

Special prominence should be given to the study of the role of language in the formation and strengthening of the existing stereotypes and struggling with it. It is important to realize that stereotypes not only affect our way of thinking, but also shape the cultural heritage and social behavior of our nation.

Studying the role of language in the context of human psychology is one of the leading directions in contemporary linguistic research. This study examines the reinforcement of gender stereotypes in Ukrainian society. It has been found that certain lexical expressions contribute to the establishment of gender stereotypes in our society. Moreover, in order to eliminate any kind of discrimination, it is necessary to strengthen linguophilosophical research and develop the study of the influence of language on human consciousness.

The term paper consists of an introduction, two chapters, conclusions, a list of references, and includes 2 figures.

Keywords: language, linguophilosophy, linguistic turn, communicative concept of language, cognitive concept of language, postmodern linguistics, culture, gender stereotypes, positivism.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеєва, В. П., Кобелянська, Л. С., & Скорик, М. М. (2004). Основитеорії гендеру: навчальний посібник. Київ: К.І.С.
2. Вітгенштайн, Л. (1995). Філософські дослідження (Tractatus logico-philosophicus). Київ: Основи.
3. Загнітко, А. (2012). Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни (В 4-х томах). Донецьк: Науково-навчальне видавництво.
4. Ковбасюк, Л. А., Романова, Н. В. (2008). Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: навчально-методичний посібник для магістрів заочної форми навчання. Херсон: ВЦ ХДУ.
5. Комісар, Л. П. (2021). Тріада «розуміння – пояснення – пізнання» в «герменевтичній ситуації» сучасної епістемології. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. № 161. (Ч. 2. Філософські науки.). 32-36.
6. Кочерган, М. П. (2010). Загальне мовознавство: підручник для студентів філологічних спеціальностей. Київ: ВЦ «Академія».
7. Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень (2021). / Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-К. (Ред.). / Пер. з фр. і лат. О. Хоми та А. Баумейстера. Київ, ДУХ І ЛІТЕРА.
8. Петрушенко, В. (2018). Структура та розвиток знання: закономірності пізнавального процесу. Гуманітарні візії. Том 4. Число 2. 46-50.
9. Радченко, О. Б. (2011). Філософія постмодерну. Івано-Франківськ: «Симфонія форте».
10. Синиця, С. (2014). Аналогія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку. Львів: Літопис.
11. Фолмер, Г. (1975). Еволюційна теорія пізнання. Вроджені структури пізнання в контексті біології, психології, лінгвістики, філософії та теорії науки. Київ: Основи.

12. Фюрст, М., Тринкс, Ю. (2018). Філософія: підручник / пер. з нім. В. Кебуладзе. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського.
13. Шинкарук, В. І. та ін. (2002). Філософський енциклопедичний словник. Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України.
14. Штемер, П. Аналітична філософія мови. (2008). / Класики філософії мови від Платона до Ноама Хомського. / Пер. з нім. А. Богачова, І. Іващенко, К. Ткаченка. Київ, Курс. С. 420-439.
15. Шрамко, Я. В., Абдула, А. І. та ін. & Оліфер, О. Є. (2021). Філософія: теоретичний курс: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Кривий Ріг: КДПУ.
16. Foucault, M. (1966). *Les mots et les choses: une archéologie des science humaines*. Champagne: Gallimard.
17. Godfrey-Smith, P. (2003). *Theory and reality: An introduction to the philosophy of science*. Chicago: University of Chicago Press.
18. Kempson, R., Fernando, T., & Asher, N. (Eds.). (2012). *Hand book of the Philosophy of Science: Volume 14: Philosophy of Linguistics*. North Holland: Elsevier.
19. Koopman, C. (2011). Rorty's Linguistic Turn: Why (More Than) Language Matters to Philosophy. *Leiden: Contemporary Pragmatism*, 8(1), 61–84.
20. Litosseliti, L. (2006). *Gender and Language: Theory and Practice*. London: Routledge.
21. Oya, A. (2020). An Introduction to Logical Positivism: the Viennese Formulation of the Verifiability Principle. Retrieved from: <https://philarchive.org/rec/OYAAIT>
22. Priest, S. (1991). *Theories of the mind*. London: Penguin.
23. Rorty, R. (1979). *Philosophy and the Mirror of Nature*. Princeton: Princeton University Press.
24. Searle's, J. (2007) *Philosophy of Language. Force, Meaning and Mind*. Cambridge: Cambridge University Press.

ДОДАТОК

Щоденник експериментатора

№ п/п	Перелік відомостей	Відомості експериментатора	Примітки
1.	ПІБ експериментатора, посада, місцероботи	кандидат філософських наук, доцент Комісар Людмила Петрівна, студентка факультету германської філології та перекладуПасічник Катерина Ігорівна	виконано
2.	Місце проведення (країна, місто, навчальний заклад тощо)	Україна, м. Київ, Київський національний лінгвістичний університет	виконано
3.	Дата проведення	лютий 2023 р. – квітень 2023 р.	виконано
4.	Форма проведення	інтернет-анкета	виконано
5.	Кількість респондентів	100 респондентів (39 чоловіків, 61 жінка)	виконано
6.	Мова анкетування	Українська мова	виконано